

Ohje rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä (2024)

1. Johdanto

Telan lakiasiain neuvottelukunta nimesi asiantuntijat päivittämään Telan ohjetta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä.

Telan hallitus on [19.3.2024] hyväksynyt tämän ohjeen. Ohjeella työeläkeala haluaa osoittaa noudattavansa parhaita ja yhtenäisiä käytänteitä lakisääteiseen työeläkevakuutukseen liittyvien rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien estämisessä. Tässä suositusluonteisessa ohjeessa on todettu lakisääteistä työeläkevakuuttamista koskevat yleiset asiat ja kukin Telan jäsen päättää siitä, miten se ottaa ohjeen omassa toiminnassaan huomioon.

Tämä ohje rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä on työeläkevakuuttajien itsesääntelyä.

Kaikki työeläkevakuuttajat voivat soveltaa ohjetta siltä osin kuin ne soveltavat rahanpesulainsäädäntöä.

2. Säästöstausta

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettua lakia 444/2017 (jäljempänä rahanpesulaki) koskeva osittaisuudistus (444/2023) tuli pääosiltaan voimaan 31.3.2023. Osaan muutoksista sisältyy vuoden siirtymäsäännös, jonka mukaisesti ne tulevat voimaan vasta 1.3.2024 alkaen. Lain soveltamisalan piirissä ovat myös työeläkevakuutusyhtiöt (Fivan toimilupavalvottavina ja siten rahanpesulain mukaisina ilmoitusvelvollisina).

Valtioneuvoston asetus menettelyistä asiakkaan tuntemiseksi ja riskitekijöistä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä 929/2021 (jäljempänä rahanpesuasetus) tuli voimaan 1.1.2022.

Rahanpesulain osittaisuudistuksella saatettiin täytäntöön EU:n direktiivi rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen (2018/843) (viides rahanpesudirektiivi).

Viranomaisohjeistusta on muun muassa Euroopan finanssivalvontaviranomaisilla (ESA:t) ja Finanssivalvonnalla (jäljempänä Fiva). Finanssivalvonnan uudet määräykset ja ohjeet 2/2023 rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä (jäljempänä Rahanpesu-MOK) tulivat voimaan 26.6.2023.

Työeläkevakuutusyhtiöiden riskienhallintaa ohjeistetaan Fivan määräyksissä ja ohjeissa 2/2017 Työeläkevakuutusyhtiöiden hallinto (Riskienhallinta, luku 10 kohta 15). Ohjeissa viitataan asiakkaiden tuntemisen ja siihen liittyvien riskinhallintajärjestelmien osalta vakuutusyhtiölain (2008/521) 6 luvun 13 §:ään. Sen mukaisesti työeläkevakuutusyhtiöllä on oltava riittävät riskien arviointi- ja hallintajärjestelmät, joilla se voi arvioida asiakkaista toiminnalleen aiheuttuvia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä. Tämä velvollisuus

ei ole riippuvainen siitä, onko vakuutukseen sovellettavissa kevennetty tunnistamismenettely vai ei.

3. Riskiarvio työeläkealan riskeistä

3.1 Työeläkejärjestelmän kuvaus

Suomalainen työeläkejärjestelmä on osa lakisääteistä sosiaaliturvaa.

Työeläkevakuuttaminen on pakollista kaikille Suomessa toimiville yrityksille, yhteisöille ja henkilöille ja maksettavat työeläke-etuudet on määritelty laissa (TyEL, YEL tai JuEL).

Työeläkejärjestelmän toimeenpano on hajautettu usealle työeläkevakuuttajalle.

Lakisääteistä eläketurvaa hoidetaan yksityisellä puolella työeläkevakuutusyhtiöissä, erityiseläkelaitoksissa, eläkekassoissa ja eläkesäätiöissä sekä julkisen alan eläkelaitoksessa.

Työeläkevakuutusyhtiön tehtävänä on harjoittaa sosiaaliturvaan kuuluvaa lakisääteistä eläkevakuutusliikettä hoitamalla lakisääteisen eläketurvan toimeenpanoa ja yhtiölle tätä varten kertyviä varoja vakuutusten käsittämät edut turvaavalla tavalla.

Työeläkevakuutusyhtiö ei saa harjoittaa muuta toimintaa (laki työeläkevakuutusyhtiöistä (354/1997) 2 §).

Lakisääteisessä vakuutustoiminnassa työeläkevakuutusyhtiöiden yhteisiä ominaisuuksia liittyy asiakkaisiin, tuotteisiin ja palveluihin (liiketoiminnan luonne), maantieteelliseen alueeseen ja jakelukanaviin. Tästä syystä työeläkevakuutusyhtiöt pitävät perusteltuna, että niitä voidaan rahanpesun- ja terrorismin rahoittamisen torjunnassa tarkastella yhtenä arviointikohteena eli klusterina.

Viranomaisohjeiden mukaan valvontaa varten viranomaiset voivat käsitellä yhtenä klusterina joukkoa yrityksiä, jotka eivät kuulu samaan taloudelliseen ryhmittymään, mutta joilla on rahanpesuriskin kannalta samanlaisia ominaisuuksia.

3.2 Keskeisiä määritelmiä

Työeläkevakuutusyhtiön palvelut

Työeläkevakuutusyhtiön asiakkaille tarjotuilla palveluilla tarkoitetaan lakisääteisiä työntekijän eläkelain (TyEL) ja yrittäjän eläkelain (YEL) tarkoittamia vakuutuspalveluita (vakuutuspalvelut), sijoitustoimintaan kuuluvia luotto- tai rahoituspalveluita sekä toimitilojen ja asuinhuoneistojen vuokraustoimintaa (muut palvelut), joissa rahoittajana tai vuokranantajana toimii työeläkevakuutusyhtiö.

Työeläkevakuutusyhtiön asiakas

Työeläkevakuutusyhtiöt määrittelevät asiakkaan Fivan Rahanpesu-MOK:n tavoin luonnolliseksi henkilöksi tai oikeushenkilöksi, jolle työeläkevakuutusyhtiö tarjoaa tuotteita tai palveluita. Rahanpesusääntelyn tarkoittamassa merkityksessä työeläkevakuutusyhtiön asiakkaina ei siten pidetä eläkkeen- tai etuudensaajia eikä vakuutettuja.

Vakituisella asiakassuhteella tarkoitetaan pysyväisluonteista suhdetta tai sellaista asiakassuhdetta, jonka oletetaan yhteydenottohetkellä tulevan pysyväksi. Tällainen asiakassuhteen perustaminen on esimerkiksi vakuutussopimuksen solmiminen (sopimusasiakkaat).

Vakuutuspalveluiden osalta satunnainen asiakassuhde tulee käytännössä harvoin sovellettavaksi. Työeläkevakuuttamisessa tyypillisiä satunnaisia asiakkaita ovat tilapäiset työnantajat (kuten kotitaloudet), joilla ei ole pysyviä vakuutettavia työntekijöitä. Tilapäisen työnantajan on tehtävä vakuutussopimus lain edellytysten täytyessä ja tämä edellytys täyttyy ennen rahanpesulain 10 000 euron vähimmäismäärää.

Riskiperusteinen lähestymistapa

Riskiperusteisella lähestymistavalla tarkoitetaan menettelyä, jossa työeläkevakuutusyhtiöt tunnistavat, arvioivat ja ymmärtävät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit, joille ne finanssialan toimijana altistuvat, ja ryhtyvät näihin tunnistettuihin riskeihin nähden oikeasuhtaisiin toimenpiteisiin. Tämän lisäksi työeläkevakuutusyhtiön tulee huolehtia asiakkaansa riskiperusteisesta tuntemisesta koko asiakassuhteen ajan. Työeläkevakuutusyhtiöllä on harkinnanvaraa menettelytapojen osalta.

Riskiarvio

Työeläkevakuutusyhtiön on laadittava oma riskiarvio rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien tunnistamiseksi ja arvioimiseksi. Riskiarvio on dokumentoitava ja tarpeen päivittämiseen on arvioitava säännöllisesti. Riskiarvion laadinnassa on otettava huomioon työeläkevakuutusyhtiön toiminnan luonne, koko ja laajuus.

3.3 Asiakkaan tunteminen ja riskiperusteinen arviointi

Rahanpesulain esitöissä (HE 228/2016) on todettu, että työeläkevakuutuksiin liittyy alhainen rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski. Tämä on tuotu esille yksinkertaistetun asiakkaan tuntemisvelvollisuuden yhteydessä. Hallituksen esityksen perusteluissa on todettu, että hoidettaessa sosiaaliturvaan kuuluvan lakisääteisen työeläkevakuutuksen tai yrittäjän eläkevakuutuksen toimeenpanoa, voidaan noudattaa yksinkertaistettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta. Vastaavasti myös rahanpesuasetuksen 4 §:ssä lakisääteiset työeläkevakuutukset on katsottu vähäisen riskin vakuutustuotteiksi. Yksinkertaistettu menettely ei vapauta työeläkevakuutusyhtiötä asiakkaan rahanpesulain mukaisesta riskiluokittelusta ja asiakkaan riskiperusteisesta tuntemisvelvollisuudesta.

Asiakkaan tuntemisvelvoite tarkoittaa riskiperusteisen arvion mukaan määriteltäviä vaihtelevia toimia. Asiakkaan tuntemista koskevia toimia on noudatettava koko asiakassuhteen ajan. Työeläkevakuutusyhtiön on asiakassuhteeseen liittyviä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä arvioidessaan otettava huomioon uusiin ja jo olemassa oleviin asiakkaisiin, uusiin, kehitettäviin ja jo olemassa oleviin tuotteisiin, palveluihin ja liiketoimiin (liiketoiminnan luonne) sekä jakelukanaviin ja teknologioihin sekä maihin ja maantieteellisiin alueisiin liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit (riskiperusteinen arviointi).

Työeläkevakuutusyhtiön vakuutustuotteet ovat lakisääteisiä ja pakollisia. Työntekijän eläkelain ja yrittäjän eläkelain mukaisia eläkevakuutuksia eivät saa myöntää muut vakuutusyhtiöt kuin työeläkevakuutusyhtiöt. Työeläkevakuutusyhtiöillä voi olla jakelukanavana vakuutusedustajia, joilla on oltava vaadittava pätevyys tarjota työeläkevakuutuksia. Vakuutuksenottajayhteisö ei voi myöskään nostaa tai siirtää itselleen eläkevakuutukseen sisältyvää vakuutusturvaa tai muutoin vaikuttaa maksettavaan etuuteen.

Työeläkejärjestelmä liittyi vuoden 2019 alusta kansalliseen tulotietojärjestelmään tulotietojen käyttäjänä. Tulorekisterin johdosta työeläkevakuutuksessa on mm. voitu siirtyä vuosimaksuista reaaliaikaiseen vakuutusmaksutekniikkaan.

Kaikki edellä mainitut seikat ovat rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiä vähentäviä tekijöitä.

Jokainen työeläkevakuutusyhtiö tekee lisäksi oman riskiarvioinnin. Kunkin yhtiön on dokumentoitava tekemänsä arviointi, jotta se voi osoittaa Fivalle, että asiakkaan tuntemista ja jatkuvaa seuranta koskevat menetelmät ovat riittävät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskin kannalta.

3.4 Asiakkaan ja tämän edustajan tunnistaminen, henkilöllisyyden todentaminen, tuntemistietojen hankkiminen, jatkuva seuranta ja selonottovelvollisuus

Rahanpesulain edellyttämä asiakkaan tunnistamiselle riittävä taso asiakkuuksia perustettaessa on asiakkaan tunnistaminen asiakkaan itsensä antamin tiedoin, ellei ole perusteltua syytä epäillä tietojen aitoutta. Asiakas ja tämän puolesta toimiva on tunnistettava ja henkilöllisyys todennettava vakituista asiakassuhdetta perustettaessa (ennen vakuutussopimuksen tekemistä) ja tietyissä muissa laissa mainituissa tilanteissa, joissa on kyse satunnaisesta asiakkuudesta tai epäilyttävästä liiketoimesta tai kun epäillään aiemmin todennetun asiakkaan henkilöllisyyden todentamistietojen luotettavuutta tai riittävyttä (Rahanpesulaki 3:2). Käytännön toimenpiteet määritellään jokaisen yhtiön sisäisissä toimintaperiaatteissa ja menettelytavoissa.

Jos asiakas ei ole läsnä tunnistettaessa ja henkilöllisyyttä todennettaessa (etätunnistaminen), tulee rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskin vähentämiseksi hankkia lisäasiakirjoja tai -tietoja luotettavasta lähteestä henkilöllisyyden todentamiseksi.

Työeläkevakuutusyhtiön on seurattava asiakassuhdetta vakuutustoimintaan liittyvien poikkeuksellisten tai epätavallisten liiketoimien havaitsemiseksi. Asiakas tulee tuntea ja asiakassuhdetta tulee seurata riittävästi sen varmistamiseksi, että saadaan muodostettua käsitys asiakkaan toiminnasta ja voidaan varmistua, että se vastaa sitä kokemusta ja tietoa, joka työeläkevakuutusyhtiöllä on asiakkaasta ja tämän toiminnasta. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota liiketoimiin, jotka esim. rakenteeltaan tai suuruudeltaan poikkeavat tavanomaisesta. Samoin on meneteltävä, jos liiketoimilla ei ole ilmeistä taloudellista tarkoitusta tai ne eivät sovi yhteen sen kokemuksen tai tietojen kanssa, jotka työeläkevakuutusyhtiöllä on asiakkaasta ja tämän toiminnasta. Tarvittaessa tulee selvittää asiakkaan varojen alkuperää. Tämä velvoite ilmoitusvelvollisilla on koko asiakassuhteen ajan.

Poikkeavan liiketoimen havaitseminen synnyttää selonottovelvollisuuden ja, ellei epäilyä näin voida poissulkea, ilmoitusvelvollisuuden toimivaltaiselle viranomaiselle.

3.5 Vakuutustoimintaan liittyviä poikkeuksellisia tilanteita

Rahanpesusääntelyn huomioon ottaminen on osa työeläkevakuutusyhtiöiden riskienhallintaa.

Kansallisessa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarviossa vuodelta 2021 ei erikseen mainita lakisääteiseen työeläkevakuuttamiseen liittyvistä riskeistä, vaan työeläkevakuutusyhtiöitä käsitellään yleisesti vakuutusyhtiöiden ja vakuutusedustajien kanssa samassa vakuutussektoria koskevassa luokittelussa, jossa on mukana erilaisia toimijoita ja erilaisia vakuutustuotteita. Fivan tekemässä valvojakohtaisessa riskiarviossa ei ole toistaiseksi vielä arvioitu työeläkevakuutusyhtiöiden ominaisriskejä. Fivan valvontastrategiassa työeläkevakuutus on luokiteltu valvonnan riskiperusteisuuden perusteella vähäisimmän kokonaisriskin sektoreihin. Edellä todettu huomioon ottaen työeläkevakuuttamiseen ei lähtökohtaisesti katsota liittyvän merkittävää rahanpesuriskiä.

Esille on tullut ns. haamuvakuuttamistilanteita vähäisessä määrin ja näiden tapausten vakuutussummat ovat olleet pieniä. Tilanteet ovat voineet olla sellaisia, että on vakuutettu olematonta yritystoimintaa, tai on ilmoitettu todellista suurempi työntekijämäärä, jolloin rahanpesu voidaan toteuttaa maksujen palautuksella. Tämänkin riski tosin on pienentynyt tulorekisterin käyttöönoton myötä.

Yrittäjän eläkevakuutuksessa voisi olla mahdollista toteuttaa rahanpesua vakuuttamalla ylimitoitetulla työtulolla ja maksamalla ylisuuria vakuutusmaksuja. Työeläkevakuutusyhtiön on yrittäjän eläkelain 112 §:n mukaan vahvistettava yrittäjän työpanosta vastaava työtulo, jolloin selvitetään perusteet suurelta vaikuttavalle maksulle ja mahdolliset väärinkäytökset havaitaan ja siihen pystytään puuttumaan. Lisäksi yrittäjän työtulon määrä tarkistetaan työeläkevakuutusyhtiön aloitteesta yrittäjän eläkelain nojalla kolmen vuoden välein.

Epäilyttävä tilanne olisi kyseessä myös silloin, jos vakuutusmaksun maksamiseksi tarjotaan käteissuoritusta. Työeläkevakuutusyhtiöt eivät ota vastaan käteissuorituksia, joka omalta osaltaan vähentää rahanpesuriskiä.

Tässä esitetään yleisellä tasolla esimerkkejä työeläkevakuuttamiseen liittyvistä tilanteista, jotka on tunnistettava ja joihin voi liittyä kohonnut riski. Jokaisella työeläkevakuutusyhtiöllä on seurantaa varten järjestetty valvonta, toimintaperiaatteet ja menettelytavat, jotka se ottaa toimintatavoissaan huomioon.

- 1) Yleisesti asiakkaan kaikki liiketoimet, jotka rakenteeltaan tai suuruudeltaan ovat epätavallisia tai poikkeuksellisia suhteessa asiakkaan liiketoiminnan laajuuteen ja toimialaan
- 2) Etätunnistaminen

Jos sopimus tehdään puhelimitse, sähköpostilla, tai asiamiesten välityksellä, on asiakkaan henkilöllisyys todennettava luotettavasta lähteestä. Lisäksi on varmistettava, että liiketoimintaan liittyvä suoritus tulee luottolaitoksen tililtä tai se

maksetaan tilille, joka on aiemmin avattu asiakkaan nimiin. Asiakkaan henkilöllisyys voidaan vaihtoehtoisesti todentaa vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetussa laissa (617/2009) tarkoitettulla tunnistusvälineellä tai sähköisen allekirjoituksen hyväksytyllä varmenteella, tai muun sähköisen tunnistamistekniikan avulla, joka on tietoturvallinen ja todisteellinen. Tällainen tunniste on esimerkiksi pankin myöntämä verkkopankkiavain (ns. vahva sähköinen tunnistaminen)

- 3) Maksujen palauttaminen esimerkiksi takautuvan päättämisen yhteydessä, erityisesti korkeat palautusmäärät ja pankkitilit, joihin palautuksia maksetaan

Maksujen palautusten yhteydessä tulee kiinnittää huomiota korkeisiin ja/tai toistuviin palautusmääriin tai muutoin epäilyttäviin palautuksiin. Tällöin selvitetään aina, minkä vuoksi korkeita palautusmääriä joudutaan maksamaan.

Maksujen palauttamisen osalta tulee erityistä huomiota kiinnittää uuteen pankkitilinumeroon, jonka vakuutuksen sopijapuoli ilmoittaa. Tällöin tulee tarvittaessa ja mikäli mahdollista selvittää, kuuluuko pankkitilinumero palautukseen oikeutetulle. Tämän ohjeen laatimishetkellä voimassa oleva sääntely estää eläkevakuuttajaa saamasta maksun välittävältä tilinhoitajayhteisöltä (pankki) tiedon asiakkaan ilmoittaman maksutilin tilinomistajasta. Asiakkaalta pyydetään aina tilinumero kirjallisesti, ellei se jo ole asiakasjärjestelmässä olemassa.

- 4) YEL-vakuutuksen ottaminen perusteettomasti
- 5) Asiakkaalla on liittymäkohta valtioon, jonka rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämis- ja selvittelyjärjestelmä muodostaa komission arvion mukaan merkittävän riskin EU:n sisämarkkinalle tai ei täytä kansainvälisiä velvoitteita.
- 6) Asiakas toimii alalla, johon muun muassa kansallisessa riskiarviossa katsotaan liittyvän korkea riski.

3.6 Tosiasiallisen edunsaajan tunnistaminen

Työeläkevakuutusyhtiöt voivat rahanpesun riskiarvion niin osoittaessa soveltaa yksinkertaistettua menettelyä asiakkaan tuntemisvelvollisuuden osalta silloin, kun riskiarvion perusteella arvioidaan, että asiakassuhteeseen tai yksittäiseen liiketoimeen liittyy vähäinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski.

Myös yksinkertaistetussa menettelyssä on tehtävä kaikki asiakkaan tunnistamista koskevat toimet, mutta ne voidaan tehdä kevennetysti. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että työeläkevakuutusyhtiön tulee tunnistaa asiakkaan tosiasialliset edunsaajat, mutta tosiasiallisten edunsaajien henkilöllisyyden todentaminen tulee tehdä vain tehostetun tuntemisen tilanteessa eli silloin, kun riskiperusteisen arvion perusteella asiakkaaseen liittyy kohonnut rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski.

Tosiasiallisen edunsaajan tunnistamismenettelyt määritellään yhtiökohtaisesti yhtiön oman riskiarvion pohjalta.

3.7 Poliittisesti vaikutusvaltaiseen henkilöön liittyvä tehostettu tuntemisvelvollisuus

Fivan tulkinnan mukaan (Rahanpesu-MOK 6.6.2. kohta 182) rahanpesulain 3 luvun 13 §:n 1 momentin tarkoittamien riskiperusteisten menettelyjen puitteissa asiakkaan tai tämän tosiasiallisen edunsaajan PEP-asemaa ei tarvitse selvittää, kun kyse on muista vakuutustuotteista kuin rahanpesulain 3 luvun 5 §:ssä tarkoitetuista henki- ja muista sijoitusvakuutuksista. Rahanpesulain 3 luvun 13 §:n 2 momentti edellyttää kuitenkin, että asiakkaan ja tämän tosiasiallisen edunsaajan PEP-asema selvitetään myös näiden tuotteiden kohdalla, mikäli asiakassuhteeseen tai yksittäiseen liiketoimeen liittyy tavanomaista suurempi rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski.

Työeläkevakuutus on myönnettävä kaikille henkilön asemasta riippumatta.

3.8 Sijoitustoiminta

Sijoitustoiminnassa työeläkevakuutusyhtiö on yleensä itse asiakkaan roolissa ja tällöin työeläkevakuutusyhtiön kohdistuu tunnistamis- ja tuntemisvelvoite.

Työeläkevakuutusyhtiön sijoitustoiminnon asiakkaalla tarkoitetaan tahoja, jotka hankkii työeläkevakuutusyhtiön muita palveluita (ks. määritelmä). Sijoitustoiminnassa on huomattava, että työeläkevakuutusyhtiö sijoittaa yhtiön omia varoja ja laki kieltää sitä harjoittamasta sijoitustoimintaa muiden puolesta. On myös huomattava, että työeläkevakuutusyhtiön ei voi sijoittamistarkoituksessa ohjata pääomia ja saada niille sieltä muuta kuin osake- tai takuupääomaosuuksien määrän ja tälle määrälle lasketun kohtuullisen tuoton.

Työeläkevakuutusyhtiö arvioi omassa riskiarviossaan sen muihin asiakkaalle annettaviin palveluihin kuin vakuutuspalveluihin liittyvän rahanpesulain mukaisen riskin.

Työeläkevakuutusyhtiöt tunnistavat liiketoimissa sopimuskumppaninsa. Vastuullisina toimijoina ja sijoittajina työeläkevakuutusyhtiöt seuraavat vastapuolen toimintaa ja hankkivat sopimuskumppanista laajasti tietoja.

Luotto- ja rahoituspalveluissa tai muissa palveluissa (mm. vuokraustoiminta) -asiakasta ei pääsääntöisesti tavata henkilökohtaisesti. Asiakkaan voi myös tunnistaa muu kuin työeläkevakuutusyhtiö (esim. pankki) tai asiakas on tunnistettu jo aikaisemmassa vaiheessa silloin, kun asiakassuhde on syntynyt. Työeläkevakuutusyhtiö varmistaa, että asiakkaan tuntemista koskevat tiedot ovat sen saatavilla rahanpesulain edellyttämällä tavalla, jos kolmas osapuoli on täyttänyt asiakkaan tuntemista koskevat velvollisuudet sen puolesta. Työeläkevakuutusyhtiö ei vapaudu rahanpesulain mukaisista vastuista tässä tilanteessa.

3.9 Asiakassuhteen perustaminen ja ylläpitäminen

Lakisääteiset työeläkevakuutukset kuuluvat vakuuttamispakon piiriin, jolloin lähtökohtaisesti työeläkevakuutus on myönnettävä sitä hakevalle vakuuttamisen edellytysten täytyessä.

Rahanpesulain keskeisenä velvoitteina ovat asiakkaan ja asiakkaan edustajan tunnistaminen, henkilöllisyyden todentaminen, toimivallan varmistaminen, asiakkaan tunteminen, asiakkaan jatkuva seuranta ja riskiperusteinen lähestymistapa.

Työeläkevakuutuksessa asiakas on tunnistettava sekä vakuuttamisen edellytysten täyttymisen että rahanpesulain edellyttämien velvoitteiden täyttymisen kannalta.

Työeläkevakuutusyhtiö seuraa asiakkaita jatkuvasti ja pyytää toimittamaan mahdollisesti puuttuvia asiakasta koskevia tietoja.

3.10 Ilmoitusvelvollisuus

Työeläkevakuutusyhtiön on huolehdittava siitä, että sillä on tarvittavat sisäiset prosessit ja menettelytavat ilmoitusvelvollisuuden täyttämiseksi.

Työeläkevakuutusyhtiön on asiakkaan poikkeavan liiketoimen havaittuaan ja mikäli poikkeavaa toimintaa tai mahdollista epäilyä ei saada poissuljetuksi selonottovelvollisuuden täyttämisen jälkeen, viipymättä tehtävä asiasta ilmoitus Keskusrikospoliisin yhteydessä toimivalle rahanpesun selvittelykeskukselle.

Ilmoitus ei ole rikosilmoitus, vaan ilmoitusvelvollisen havaitsema asiakkaan tavanomaisesta toiminnasta poikkeava liiketoimi tai järjestely. Rahanpesuepäilyilmoituksen kynnys tulee pitää matalana. Rangaistavaksi säädetty velallisen epärehellisyyden kynnys on paljon korkeampi kuin rahanpesuepäilyn ilmoittamisen kynnys. Ilmoituksen muodosta ja sisällöstä on säädetty rahanpesulaissa ja ohjeistettu rahanpesun selvittelykeskuksen toimesta.